

SAY CHEESE

Undervisningsmateriale

Udarbejdet af Marie-Louise Leth Jakobsen, lærer og forumspilsleder.

Side 1: Indledning

Side 3: Billedteater

Side 7: Samtale på gulv

Side 11: "Say cheese" – Eleverne egen produktion

Side 12: Litteratur henvisninger

Indledning:

Kære Lærer

Velkommen til undervisningsmaterialet "Say Cheese"

"Teater grænseløs har denne gang lavet en forestilling om de mange roller og facader vi vandrer rundt i livet med – og ikke mindst om det on going arbejde vi har med at opretholde, forandre, forsvare og fornye disse roller og facader, for at få dem til at stemme med vores fornemmelse af os selv. Især som ung kan det være hårdt arbejde, ja vel nærmest en konstant tilstand. Teater Grænseløs giver krop, stemme, lyd og billeder på vores stræben efter det "perfekte jeg". Og netop gennem teatrets multimedie billede og skuespillerens travlhed, får man som tilskuer en subtil fornemmelse af, hvor mange flader vi navigerer i – hvor mange "scener" de moderne unge har!"

Ovenstående oplevelse af "say Cheese" danner grundlag for de spørgsmål og temaer du møder i materialet

Forestillingerne bygger på en grundlæggende tillid til de unge tilskueres evne til at opleve og skabe egne byggesten i livet. Det betyder at bombardementet af indtryk får lov at stå stærkt uden forklarende opfølgning. Metoderne i undervisningsmaterialet er valgt med henblik på at videreføre det reflektoriske rum og tilliden til, at de unge tager det med sig, de kan bruge i deres liv - hver især og som gruppe.

Jeg er til stadighed optaget af de metoder du finder her i materialet - fordi jeg i forbindelse med disse har set elever få adgang til egne ressourcer og egen handlekraft og der igennem få ejerskabsfølelse over egne problematikker og muligheder.

Materialet er tænkt som et forløb på 4 – 12 timer.

Lad dig inspirere – tag hvad du bliver optaget af, og/eller følg mine anvisninger til punkt og prikke - som du vil. Materialet er nu dit, Velbekomme!

Under "samtale på gulv" beskriver jeg meget udførligt, hvordan vi som ledere af øvelserne "skal" opføre os. Hovedsageligt handler "reglerne" om, at vi som lærere ikke må overtage ansvaret for elevernes læring (i livet), for da sætter vi dem ud af spillet. Ønsket om at eleverne får noget med, som kan hjælpe dem i livet, er så stærkt, at vi som voksne ofte kommer til at hjælpe for meget. Læs mine noter til dig, som en reminder om det vi allerede ved.....

Venlig hilsen

Marie Louise Leth Jakobsen – Mimer, Lærer og Forumteateraktivist

Billedteater:

I billedteater bruger man kroppen som udtryksmiddel. Man skaber billeder af begreber, følelser, situationer og relationer ved at placere sig i rummet i forhold til hinanden og samtidig forme sin krop efter, hvad man vil være eller vise. Billedteater er en æstetisk og kraftfuld udtryksform som alle (hvis de tør) kan være en del af.

Opvarmning:

Opvarmning har til formål at forberede eleverne til undervisningen. Her er et par forslag til lege, der har fokus på den enkelte i fællesskabet og som kan hjælpe med at skabe et trygt rum at arbejde videre i.

Shaker:

Eleverne står i en rundkreds. I kor tæller alle hurtigt til otte, mens de ryster højre arm. Der efter tælles til otte, mens man ryster venstre arm, dernæst det samme med højre ben, og atter en gang med venstre ben. Denne rundgang gentages, hvor der kun tælles til fire. Der efter igen hvor der tælles til to, og en sidste gang tælles der til en. Afsluttende råbes i kor: "Shaker", mens hele kroppen rystes.

("I Shaker får man pulsen op, rørt hele kroppen, mærket sin balance, åbnet munden og sagt noget, haft fokus på fællesskabet og ofte har man efterfølgende grinet forpustet sammen".)

Massage:

Start øvelsen uden at fortælle eleverne, at de skal massere hinanden.

Bed eleverne om at gå to og to sammen. - Find sammen med én, der har ca. samme hårfarve.

Fortæl dem nu, at de skal give og modtage massage under instruktion fra læreren, og at de skal blive enige, om hvem der starter.

Lad den, der skal modtage massagen, sætte sig godt til rette.

Massagen guides af læreren og gentages, når der skiftes positioner.

Massageguide:

- Læg begge hænder på skuldrene.
- Brug fingerspidserne til at lave en stille regn fra hovedets top og ned over skuldrene.

Gentag et par gange.

- Stryg blødt som vand, der løber ned over hovedet og skuldrene. En hånd ad gangen stryger fra hovedets top og ned over skuldrene. Gentages ca. 10 gange (giv ikke eleverne dette tal, så de står og tæller)

- Placer dine håndflader mellem skulderbladene og stryg med hårde tryk rundt langs skulderbladene. Op mellem skulderbladene med samlede hænder og ned langs ydersiden af bladet, sådan at det bliver en cirkelbevægelse. Gentag igen ca. ti gange.

- Læg begge hænder på skuldrene og giv dem et lille klem som afslutning.

(i "Massage" kommer eleverne i fysisk kontakt med hinanden, hvilket man ved danner en række gode stoffer i hjernen, der producerer lykke- og tryghedsfølelser. De får mulighed for en ny oplevelse med en klassekammerat, mærker deres egen krop, modtager og giver opmærksomhed)

Katten efter musen (løven efter musen):

En af eleverne skal være mus, en anden løve og resten af eleverne danner en stor rundkreds, hvor de står i par to og to med hinanden i hånden.

Løven skal så fange musen. Hvis den gør det, bliver musen til løven og løven til mus. Altså byttes rollerne. Men hvis musen når at få fat i hånden på en i et andet par, bliver den i parret som musen ikke fik fat i til løve. Og den der før var løve bliver til mus og skal selvfølgelig stikke af fra løven. Det er vigtigt at musen og løven bruger lyde, sådan at resten af gruppen ved, hvem der er hvad. Løven brøler og musen piber. Der må så vidt muligt kun løbes rundt om og indeni rundkredsen, sådan at arealet på den måde er afgrænset. En lille variation – bed eleverne om at fortsætte legen i slowmotion, når du klapper. Når du klapper igen fortsættes i almindeligt tempo.

(I katten efter musen får man grint sammen, været i relation med forskellige klassekammerater, indtaget forskellige roller, haft fokus på status, bevæget sig.)

Billedteater øvelser:

Billedteater "ordbog":

Statuer: at stå stille i en position, der udtrykker en følelse, et begreb, en funktion, en situation eller en person.

Transformation: At bevæge sig fra en statue over i en anden, med langsomme glidende bevægelser.

Statue-billeder:

Eleverne går sammen i grupper på 3-5.

Hver gruppe tager en seddel med et ord (som du har lavet på forhånd)
eks: misforstået, falde igennem, tryghed, udstillet, angst, magt, venskab.

Gruppen skal (på ca 10 min) blive enige om, hvordan de vil vise f.eks. tryghed i et fællesstatue billede.

Lad billederne stå længe, når de vises for resten af klassen. Og brug tiden på at tømme billedet for følelsesmæssigt indhold, ved at spørge ind, f. eks: Hvad føler rollepersonerne, hvad forestiller de, hvor er de, hvordan kan en situation som denne opstå...osv.....

Hvis Statuebilledet er svært at tyde, så bed statuerne om et par ledetråde.

Hovedrolle/offer:

Forberedelse:

Tal med din klasse om, hvad det vil sige at være et offer og hvad det vil sige at have hovedrolle i sit eget liv.

Selve øvelsen:

Bed eleverne om at gå ud på gulvet, hvor du guider dem gennem følgende:

- Lav en statue med din krop med titlen "hovedrolle", bed dem om at arbejde selvstændigt uden at kigge på de andre.
- Når alle står i deres hovedrolle statuer, beder du dem om, på samme måde, at lave et modbillede med titlen "offer".

Nu deler du klassen i to, den ene del er tilskuere og den anden del viser sine statuer. Alle på gulvet viser, under ledelse af dig, en transformation fra hovedrolle til offer og tilbage til hovedrolle igen. Bed dem blive stående i statuer indtil du siger tak og der klappes. Dette gentages med den anden del af klassen.

Afrunding:

Spørg eleverne om, hvad blev I optaget af? Lad alle, der har lyst til det, svare.

Samtale på gulv:

Samtale på gulv (også kaldet vurderingsøvelser): er en form for styret debat, hvor læreren kommer med nogle udsagn, som eleverne forholder sig til inden for en stram ramme. (forklaring følger i beskrivelse af de enkelte øvelser.

Samtale på gulv er en blid måde at danne sig holdninger på og en tryk ramme at udtrykke sig personligt i.

Læs noter til læreren, nederst i afsnittet, inden du sætter samtale på gulv i gang.

Opvarmning:

Opvarmning har til formål at forberede eleverne til undervisningen. Her er et par forslag til lege, der har fokus på den enkelte i forhold til de andre og som kan være med til at opvarme den enkelte og atmosfæren i rummet generelt - til at ytre sig personligt i rummet.

Frugtsalat udvidet

Alle i gruppen, på nær en, sidder i en rundkreds på hver sin stol. Den sidste står i midten og skal forsøge at få et sted at sidde. For at få dette må han få folk til at rejse sig, hvilket han gør ved at bede udvalgte om at bytte plads. F.eks.: "Alle, der kan lide flødebolle bytter plads" eller " alle, der har kigget sig selv i spejlet mere end to minutter her til morgen bytter plads". Mens de udvalgte bytter plads, sætter personen i midten sig på en af de frie stole. Den, der står tilbage uden stol, må nu bestemme, hvem der skal bytte plads.

Som legen skrider frem, kan man sætte rammer for temaet, f.eks. at det skal handle om facebook, drømme eller mode!

(i "frugtsalat" får eleverne stået i midten, udtrykt sig selv uden at behøve sige noget, været ligesom andre, været forskellig fra andre, bevæget sig, ytret sig i plenum, leget og ofte grint. Endvidere underbygger formen det de om lidt møder i "samtale på gulv").

Folk tror jeg er....men faktisk er jeg.....

Én efter én går man ind i rundkredsen og siger sin sætning. Eks. på sætning: Folk tror, jeg er 17 år, men i virkeligheden er jeg 27 år.

Start eventuelt selv og vælg noget personligt ikke privat, da det hjælper eleverne til at turde vælge noget, som er vigtigt, uden at udlevere sig selv. F.eks.: "Folk tror, at jeg altid er rolig, men faktisk kan jeg blive vildt hysterisk" eller " folk tror, at jeg ikke er bange for noget, men faktisk er jeg bange for at flyve". (Vælg selvfølgelig din egen, som eleverne kan genkende dig).

(I "folk tror jeg er...", får eleverne forholdt sig til hvornår der er uoverensstemmelse i hvordan de bliver mødt og hvordan de selv oplever sig, sagt noget i plenum, udtrykt sig personligt, hørt alle.)

Lækker-ulækker

Lokalet deles op i en lækker-ende og en ulækker-ende. En i midten siger noget, de andre skal tage stilling til, om de finder lækkert eller ulækkert. Man skal derefter placere sig i den rigtige ende. Den i midten skal forsøge at fange de løbende, og den, der bliver fanget, skal nu ind i midten.

(Igen underbygger formen på legen det de om lidt møder i "samtale på gulv". Eleverne får som i "frugtsalat" stået i midten, udtrykt sig selv uden at behøve sige noget, været ligesom andre, været forskellig fra andre, ytret sig i plenum, bevæget sig, leget og ofte grint. Derud over kommer eleverne i kontakt med deres lyster og aversioner og dertil hørende følelser.)

Samtale på gulv øvelser:

Ja, nej eller måske:

Forberedelse: tre stykker papir, hvorpå der står "ja", "nej" og "måske".

Efter hvert udsagn fra læreren placerer eleverne sig ved den seddel, hvorpå deres svar til udsagnet står. De første tre udsagn er ufarlige og er tænkt som en slags "opvarmning", og her skal der ikke spørges ind til deres valg. Ved de efterfølgende udsagn/spørgsmål skal eleverne tale to og to sammen om "hvorfor du står, hvor du står", hvorefter hver gruppe høres i plenum.

Udsagn:

- jeg vil gerne have langt hår
- jeg vil gerne grine mere
- jeg vil til evig tid have profiler på facebook og twitter

- jeg har mere end en rolle/facade
- Alle mine roller/facader er mig
- jeg kan genkende noget i forestillingen

4 hjørner:

Udgangspunktet er det samme som i ja, nej eller måske øvelsen.

I 4 hjørner øvelsen er der fire forskellige svarmuligheder, som angives ved, at læreren giver hver svarmulighed et hjørne i rummet. Eleverne går til det hjørne, hvor de er enige med svaret. Et af hjørnerne er frit, og her kan eleverne stille sig, hvis de har et andet svar end de givne.

Fortæl eleverne at man gerne må skifte plads under hele øvelsen, hvis de skifter mening. Og at det er meget vigtigt at de ikke kommenterer på hinandens udsagn - det er ikke en diskussion.

Spørg ind til en svarmulighed af gangen og gør denne færdig, før du går videre til næste svarmulighed.

Start med at spørge ind til de elever, der står i det frie hjørne, hvorfor de står der, da vi endnu ikke aner, hvad dette hjørne rummer.

Hvad er det vigtigste for dig?:

- At folk synes at jeg er sjov
- At der bliver lyttet til det jeg siger(at det gør en forskel)
- At få fysisk opbakning
- Andet

Hvad er det sværeste for dig?:

- At blive grint af
- At blive ignoreret
- At blive talt ned til
- Andet

Hvad gør du når du bliver usikker?:

- Bliver stille
- Snakker mere
- Laver sjov
- Andet

Hvad jagter du?: (hvad er det vigtigste for dig)

- Respekt
- Skønhed
- Fællesskab
- Andet

Helle:

Spørg eleverne, hvor deres helle er (hvor de ikke er på arbejde) Bed dem trække en seddel med ord (som du har forberedt på forhånd) og hæng op på væggen.

Eks på ord: på toilettet, hjemme, venner, bedsteforældre, cyberspace, shopping, personlig pleje, på min cykel.

Hav papir (samme størrelse) og blyanter med, så eleverne selv kan skrive.

Tre stole:

I midten af en stående rundkreds stilles tre stole.

Det forklares at: (marker stolene ved at sætte dig på dem eller stille dig ved dem, mens du forklar)

- På den ene stol kan du sætte dig og sige en ting, der er godt ved at arbejde med identitet
- På den anden stol kan du sætte dig og sige en ting, der er svært ved at arbejde med identitet
- På den tredje stol kan du sætte dig og sige en ting du drømmer om, uafhængigt af de andre stole.

Når man har sagt sin sætning går man tilbage til kredsen og den næste kan gå ind og sætte sig. Man kan lægge op til at alle prøver alle stole, men det er frivilligt og man må også sætte sig på samme stol flere gange.

Noter til læreren:

Som leder af vurderingsøvelser er der nogle ting, der er vigtige at holde sig for øje:

- Lederen er kulturskabende, så dennes opførsel er afgørende for at skabe et trygt rum at ytre sig i. Endvidere ytrer lederen aldrig egne holdninger.
- Alle svar er gode og vigtige – er de svære at forstå, kan der spørges ind. Her er det vigtigt, at læreren er meget opmærksom på, at egne holdninger ikke skinner igennem i betoningen af svarmulighederne.
- Det er frivilligt, om man vil ytre sig.
- Alle, der gerne vil berette om grunden til deres valg, skal have lov, men vær opmærksom på, at det kan blive langtrukket, hvis alle ytrer sig hver gang. Start evt. med at spørge nogle direkte: "hvorfor står du, hvor du står". På den måde kan læreren styre, at det er forskellige, der ytrer sig fra udsagn til udsagn.
- Er der en svarmulighed, som ikke bliver valgt, stiller læreren sig derhen og spørger: "hvilke grunde kunne I forestille jer, at man kunne have for at vælge dette svar".
- Hvis en elev skifter plads i løbet af øvelsen, så spørg ind til grunden for skiftet.
- Det er meget vigtigt, at du stopper op, hver gang de kommer til, at kommentere på hinandens udsagn.

Say cheese – elevernes egen produktion.

Eleverne skal hver især lave et statuebillede som en lille forestilling med titlen: "say Cheese, Søren(altså hver enkelt elevs eget navn".

Giv dem et par timer til at forberede sig eller giv dem det for som lektie.

"Billedet" skal vises i 2 min. og skal indeholde:

- en projektion af et billede
- 2 min lyd
- en rekvisit
- eleven selv (som statue)

Indretning af lokalet:

Lydanlæg (bloombaster)

Projekter (med computer eller gammeldags overhead projekter)

Stole i halvcirkel rundt om et stykke frit gulvplads som scene.

Mørklægning.

Afvikling:

Eleverne sidder i den rækkefølge de skal op, sådan at de ved hvornår de skal på og at læreren ikke behøver råbe næste navn op hver gang.

Læreren afvikler lyd og billede. Hvis lyden ligger på en telefon(med indbygget højttaler) og ikke er til afspille på anlæg, må eleverne være musestille!

Bed eleverne om ikke at klappe efter hver enkel, - forsøg at afvikle det uden pauser og uden snak. Er der mange elever, kan der laves en pause midtvejs, hvor der klappes af alle dem der har været på scenen. Ellers klappes der til sidst af alle.

Litteratur:

Har du fået lyst til at lave mere billedteater eller samtale på gulv, eller blot få mere baggrundsviden, kan jeg anbefale:

"Du har hovedrollen i dit liv", af Katrin Byreus, udgivet på dansk af forlaget Drama.

"Spil", af Augusto Boal, oversat af Jens Munster, udgivet af forlaget Drama.

"69 gode opvarmning øvelser", af Mette Hildebrandt Axelsen, Stine Lundgård og Mikkel Søllested, udegivet af forlaget Drama.